

23 april Orrspel vid Kollsjön
Samling vid Brödernas Livs kl. 04.00
Ledare: Bosse Alexandersson

29 april Arbetsdag vid Limsjön
Samling kl. 08.00
Arbetsledare: Bosse och Hasse

13 maj Limsjömorgon
Samling vid tornet kl. 05.00
Ledare: Staffan Müller

20/5 Morgonpromenad på Storön
Samarrangemang med Studieförbundet.
Samling vid infarten till ön kl. 07.00.

31 maj Vandring i ravinerna vid Yttermo
Samling vid Brödernas Livs kl. 05.00
Ledare: Staffan Müller och Gunnar Lind

11 juni Limsjökväll
Samling vid tornet kl. 19.00
Ledare: Rolf Troeng

24/6 Kollsjön
En kvällstur till en vacker sjö.
Samling vid Åkerö Livs (f.d. Brödernas) kl. 19.00.
Glöm ej stövlar, myggstift!
Ledare: Staffan Müller

17-19/8 Prel. Ölandsresa
Anmälan till Kirka tel. 10820

2/9 Dragsängarna
Samling Åkerö Livs kl. 06.00
Ledare: Staffan Müller

MUELLER STAFFAN
STUROLLASGATTU 3
793 00 LEKSAND

VÄLKÖMNA ALLA NYA MEDLEMMAR!

Jonas Ahlgren	Jan-Olof Liss
Ragna Ahlgren	Inga Michaeli
Elsa Alexandersson	Bengt Nises
Lars Andersson	Åke Ohlinder
Markus Aspling	Bogdan Persson
Karin Axelsson	Lukas Petré
Lisen Beck Widén	Anders Prohs
Erik Bergqvist	Greta Påvels
Erik Björk	Madeleine Rosén
Gustaf Erkers	Sebastian Schwieler
Jan Forsmark	Mats Skoglund
Åke Gudmundsson	Anders Skoglund
Annelie Hagberg	Maria Skoglund
Mattias Hagberg	Barbro Sollén
Sven Holm	Samuel Stedt
Tove Holm	Gunilla Stormats
Bo Häggström	Tommy Säfström
Nicklas Ingels	Andreas Sörbu
Berit Jansén	Johan Testad
Johan Jansén	Thomas Westlund
Sven Kalles	Robert Östberg
Börje Larsson	Maria Skoglund
Tomas Leek	Thomas Henriksson
Inger Liljedahl	

Tryck: Leksands Tryckeri, Tallberg

Leksands Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD Nr 1 1984

I BYGGNADSTANKAR

Inget jobb är för litet eller för stort.

BYGGNADSINGENJÖR
NILS SKOGLUND AB
LEKSAND Tel 123 00

Leksands
Fågelklubb

INFORMATIONSBLAD

UTGIVEN AV LEKSANDS FÅGELKLUBB

Ansvarig utgivare:

Staffan Müller, Sturollasgattu 3
793 00 LEKSAND. Tel 0247/134 95

Redaktion:

Conny Hansson, Staffan Müller, Kjell
Leander, Ove Östberg och Jan-Klas
Neuman.

Adressändringar:

Skriftligen till Kjell Wallberg,
Hagagatan 30, 793 00 Leksand.

TIDSKRIFTEN UTKOMMER MED 3-4 NUMMER/ÅR. MEDLEMMAR I LEKSANDS FÅGEL-
KLUBB ERHÅLLER SKRIFTEN GRATIS.

Medlemsavgiften för 1984

Vuxen .....40 kr/år
Ungdom, studerande .....20 "
Familjemedlem .....20 "

Postgiro 438 26 34 - 6

Bankgiro 456 - 4373

Innehåll

Är det moderna skogsbruket för- enligt med god naturvård?	4	Rapport från Siljansnäsängnet	21
Skadeinsekterna i skogen	8	Korsnäbbarnas vinter	24
Ekologi	9	Hökugglan i Mellansverige	25
Spillkråkan	12	Problem	26
Ett besök på skogsvårdsstyrelsen. 14		Inbjudan	27
Lite praktisk naturvårdshänsyn ..	16	Arbetsdagen	28
Hur gick det med holkprojektet?..	18	Besök Naturrum	29
Ugglevåren som kom av sig	19	Bidrag till örnutfodringen	30
Rapport från Insjögruppen	20	Vår o Sommarprogram 1984	32

Manusstopp för nr 2/84 den 1 augusti 1984.

Beräknad utgivning: 1 september 1984

Skriv och lämna in till Staffan Müller.

Omslagsbild: Större Korsnäbb

Foto: Gunnar Lind

ÄR DET MODERNA SKOGSBRUKET FÖRENLIGT MED GOD NATURVÅRD?

SKOGEN OCH SKOGSBRUKET ÄR RYGGRADEN I SVENSK EKONOMI. UMGIFR 300 000 SVENSKAR HAR SIN INKOMST FRÅN SKOGSBRUKET.

DET ÄR DÄRFÖR GANSKA SJÄLVKLART ATT VÅRA SKOGAR MÅSTE SES SOM PRODUKTIONS- YTOR OCH ÖDLINGSYTOR FÖR SKOGSINDUSTRIN.

AVVERKNINGEN OCH FÖRYNGRINGEN AV SKOG MÅSTE SKE PÅ ETT RATIONELLT OCH FÖRE- TAGSEKONOMISKT SÄTT.

SÅ HÄR LÄNGT TROR JAG ATT SKOGSINDUSTRIN, POLITIKER OCH NATURVÄNNERNA/MILJÖ- KÄMPARNA ÄR ÖVERENS.

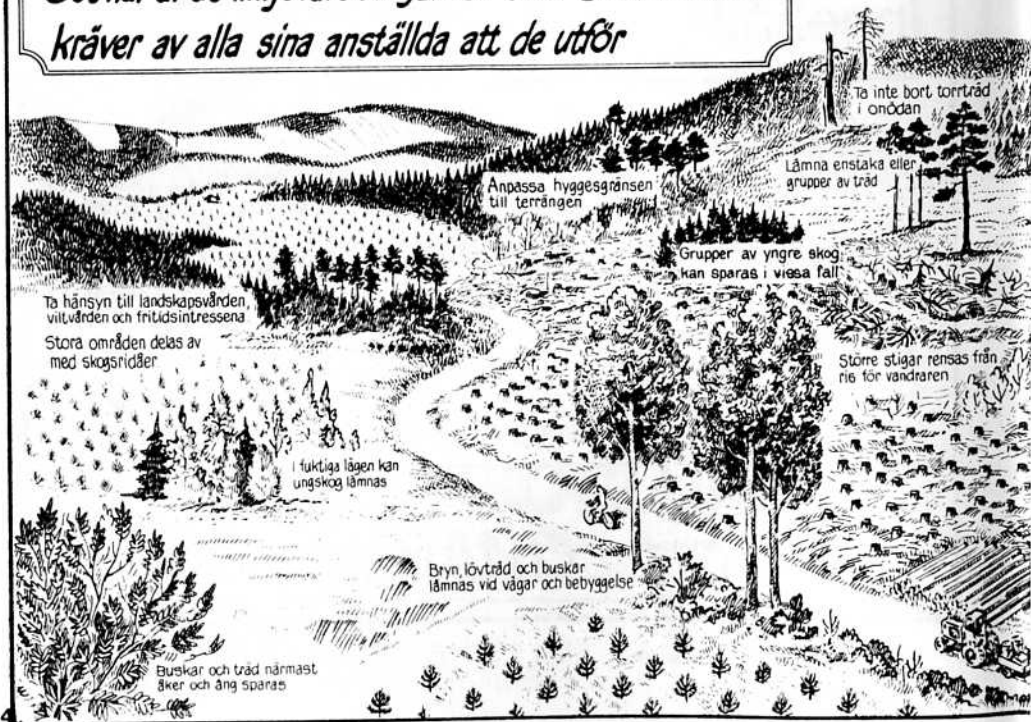
Hur fungerar det?

Enligt lag skall skogsbruket ta hän- syn till faunan och floran.

I skogsvårdslagen § 21 står det klart och tydligt att lönsamhetskrav och lik- nande skall stå tillbaka om ett område visar sådana värden som kan vara av

speciell nytta för hotade fåglar, djur eller växter. Likaså skall skogsbruket ta hänsyn till land- skapsbilden och friluftslivet etc. Det är här tveksamheterna börjar smyga sig in.

Det här är de miljövårdsåtgärder som Domänverket kräver av alla sina anställda att de utför

Olika intressen.

Naturvännen vet att den ovanliga häckspetten finns i ett område. Han vet att Guckuskon finns i skogsgläntan vid skogsbrynet.

Markägaren, den ekonomiska intressenten, har hört talas om att det kanske finns något värdefullt i hans skog. Han vet inte säkert, men han vet att varje träd är värt några hundra kronor.

Vad är då naturligt. Givetvis faller trädet. Det skall ju dessutom transporteras till Sveriges ryggrad, Skogsindustrin.

I detta läge kan vi knappast an- gripa den ekonomiska intressenten.

Naturvårdarens skyldighet.

Det är således naturvårdarens skyldighet att informera den som är dåligt insatt i områdets värden.

Skogsbolagen är medvetna om hur skogs- avverkning bör ske.

Tittar vi på skissen här nedan, den är hämtad ur Domänverkets reklamroschyr "Smultronställen", ser vi att avverkning- arna inte behöver vara förödande. Det finns väl ingen som med bästa vilja i världen kan påstå att Domänverket lever som dom lär.

Domänverket är Sveriges i särklass största markägare och skogsproducent. I företaget finns inga direkta privata vinstintressen. Det borde vara bäddat för naturvårdshän- syn.

Vi vet alltså att realiteten är en helt annan än den Domänverket försöker påskina.

De fjällnära skogarna avverkas av "misstag". Man försöker göra lokala arbetsledare till bovarna i dramat. Stubbar, rovfågelsbo-träd, hålträd, strandnära skog, gammelaspar osv. följer många gånger med utan urskiljning. Av bara farten. Det är förfärande. Ändå! Vi måste se positivt och framåt.

Goda intentioner.

Trots att skogsbolagen, såväl statens som de enskilda, många gånger betar sig barbarer, finns intentionen att bedriva ett skogsbruk med naturvårdshänsyn. Det är en alltför dålig PR för ett företag att vara skyldig till att ex.vis en fågelart utrotas.

Det blir ifrån företagets intentioner som våra försök att påverka skall göras.

Skogsvårdsstyrelserna runt om i landet måste engagera sig betydligt mycket mer i dessa frågor. Det är genom dem vi måste agera. Det är för dem vi skall tala om var de ovanliga och hotade arterna finns. Se framåt!

Det är också viktigt att inte bara se till var det skyddvärda växt- och djurlivet nu finns. Minst lika viktigt är det att skapa skydd för tänkbara biotoper, dit växter och djur kan tänkas invadera i framtiden.

Inventering till hjälp.

Länsstyrelsen har som tidigare nämnts tagit fram en översiktlig naturinventering för Leksands kommun. Med den som utgångspunkt kan många värdefulla marker skyddas från alltför svåra ingrepp.

Skogsvårdsstyrelsen har också utlovat ett samråd i alla de avverkningsanmälningar som berör de områden som länsstyrelsen beskrivit som skyddsvärda. Bra!

Samråd på rätt sätt.

Jag tror att det är farligt att stirra sig blind på kalhyggsteknik och totalförbud hit och dit.

Vissa områden som innehåller gammal skog, kanske mycket väl tål en viss avverkning.

Många hyggen öppnar landskapet till gagn för ex.vis törnskata, ormråk och tornfalk.

Det som är viktigt för oss speciellt naturintresserade är att förmå skogsbolagen och enskilda att ta den hänsyn som behövs.

Vi får inte nöja oss med att duvhökens boträd och de närmast stående granarna sparas om det finns risk att restbeståndet blåser ner. I ett sådant fall måste vi försöka förmå markägaren att vänta med avverkningen eller spara så mycket som hökreviret kräver.

I ett annat fall kanske en tjäderspelplats står i begrepp att avverkas. Visar det sig då att det alldeles i närheten finns en lämplig motsvarande biotop, kan man kanske utan protest låta den gamla fina spelplatsen falla

för åldersstrecket och motorsågen. Inte alltid riktigt.

Det är troligt att man med denna politik kommer att se sina intentioner gå om intet många gånger, men jag tror ändå att det gäller att både ta och ge vid samråden. I annat fall löper vi risken att inte alls bli bönhörda. Det är ju trots allt huggaren som håller i sågen.

Mer information!

Vi måste få fram mycket mer information för att få gehör för våra naturvårdskrav.

För det första måste vi själva skaffa oss mer kunskap om vad som döljer sig i våra marker. För att i viss mån råda bot på detta har ett ungdomslag satt igång en noggrän inventering av länsstyrelsens översiktligt angivna områden. F.n. arbetar Kjell Bond och Mats Hellström med en inventering av intressanta lövskogsbestånd. Här har även Dalarnas ornitologiska förening gett vissa direktiv för inventeringen.

För det andra måste vi informera skogsvårdsstyrelsen - markägare (såväl enskilda som storbolag, stat och kommun) samt skogsfirmorna och huggarna som arbetar åt andra.

För att nå detta mål planerar fågelklubben bl.a. att kalla till ett stormöte om flora- och faunavård i den framtida skogen.

Vi hoppas därvid att få med oss Skogsvårdsstyrelsen, Mellanskog, Bergslaget, LRF och alla andra som har med våra skogar att göra. Trots allt har vi en hel massa gemensamma intressen i skogen .....

Staffan Müller

PRELIMINÄRT PROGRAM:

FLORA- OCH FAUNAVÅRD I LEKSANDS SKOGAR

Föreläsningar och diskussioner kring ett mycket aktuellt ämne.

SAMMILSDALSKOLANS AULA

SÖNDAG 7 OKTOBER KL. 16.00

Utförlig annons med detaljerat program kommer senare.

SparbanksLön

ett ekonomipaket i fyra delar

1 Sparbanks Konto	2 Sparbanks Kort
3 Sparbanks Giro	4 Sparbanks Reserv

Leksands
Sparbank

SKADEINSEKTERNA I SKOGEN

Ett av skogsbrukets största gissel är de skadeinsekter som med jämna mellanrum uppträder i stora skaror.

I våra trakter är det främst mägborrarna som förorsakar skogen stora skador. En kvarglömd vedtrave ute i skogen, kan locka till sig svärmande mägborrar som snabbt tar sig in under barken och lägger sina ägg.

Detta sker någon gång på våren eller försommaren.

Redan i juli kan så äggen vara kläckta och en ny ofantligt talrik mägborre-generation lämnar traven och angriper tallkronorna i närheten.

En obetydlig timmerhög på några få kubikmeter kan på detta sätt förorsaka skador på flera tusen kronor i ett tallbestånd.

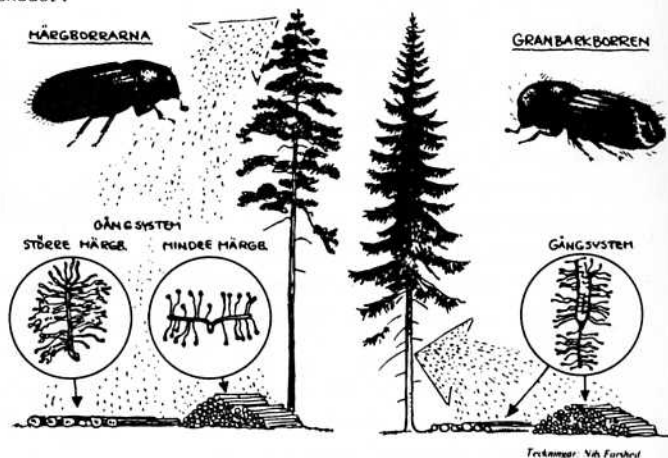
Det är därför särskilt viktigt att det under vintern avvercade virket tas ut ur skogen före äggkläckningen i juli.

Barkborren är kanske mer känd hos allmänheten än mägborrarna. Den angriper barken på granen. Även om den inte förorsakar tillnärmelsevis lika mycket ekonomisk skada på skogen, kan den när den uppträder invasionsartat, ställa till katastrofala skador.

Granbarkborren föryngrar sig på i stort sett samma sätt som mägborren och vid samma tidpunkt.

Det är därför viktigt att alla som vistas ute i skogen är observanta på kvarglömda vedtravar ute i skogen.

Rapportera omedelbart till skogsvårdsstyrelsen eller markägaren om Du fram i juli upptäcker upplagrat

Större mägborren, finns i hela landet och utvecklas i färskt obarkat tallvirke med skorpbark. Den urholkar årsskotten i tallkronorna genom sitt näringsgnag från början av juli.

Mindre mägborren däremot utvecklas i tallvirke med tunn bark och angriper tallkronorna från augusti.

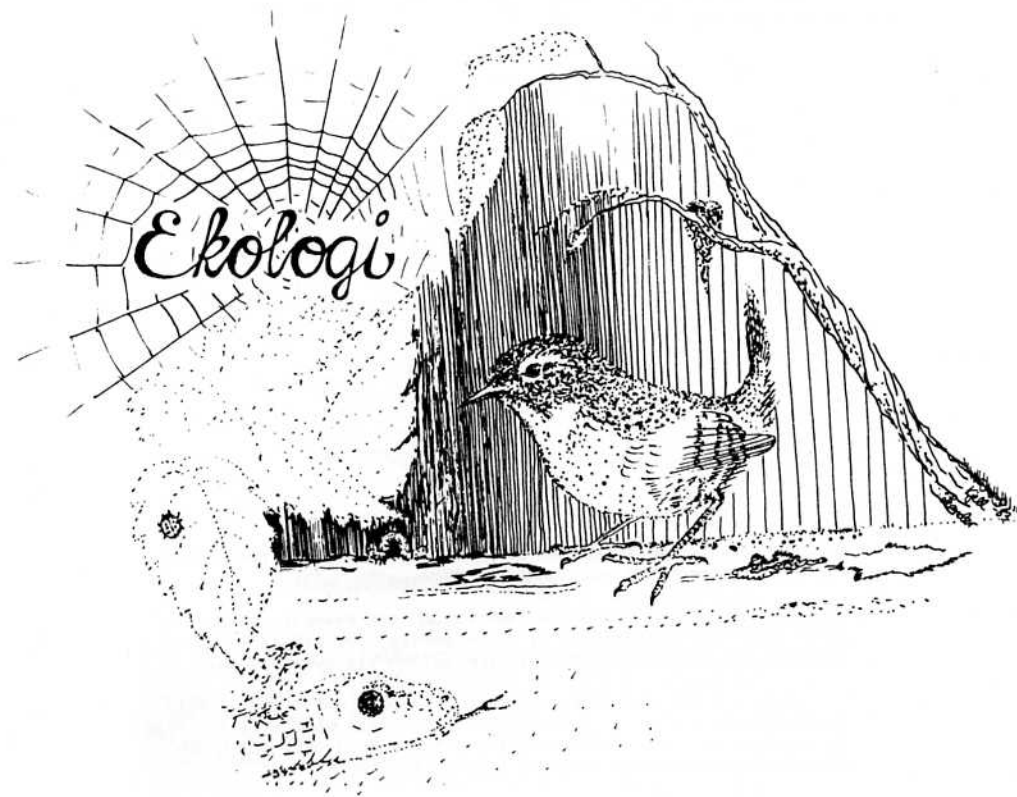
Mägborrarna orsakar tillväxtförluster för ca 600 milj kr per år.

Granbarkborren utvecklas i obarkat granvirke och försvagade granar.

Vid massförökning kan även friska träd angripas och dödas.

De nya granbarkborrarna är färdigutvecklade i början av augusti.

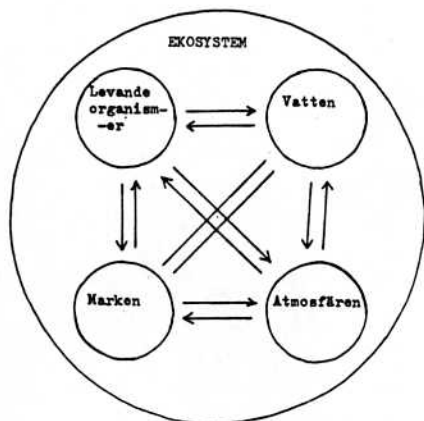
Granbarkborrarna skadar skog för ca 100 milj kr per år. Skadorna drabbar främst Mellansverige.

NÅGOT OM SKOGENS EKOLOGI

De djur och växter som man kan se i en skog utgör bara ett fåtal av de arter som lever där. Tusentals arter är mikroskopiska (ett enda gram jord i en svensk barrskog kan innehålla flera miljarder bakterier och flera milj svamphyfer [hyfer=svamptrådar],) men saknar därför inte betydelse. Många växter och djur lever också i ett komplicerat förhållande till varandra. I en frisk skog sköter naturen uppbyggande och nedbrytande i ett evigt kretslopp.

Schematisk framställning av ett ekosystem, t ex den svenska barrskogen. Ett ekosystem karakteriseras av balansen mellan alla ingående komponenter.

Där människan påverkar skogen bryts cirkulationen och resultatet kan bli tvärt emot mot vad man tänkt sig.

Alla barrträd lever i symbios (samverkan) med svampar. Svamprotterna väver in trädrotterna (s k mykorrhiza) för att få socker. Trädet å sin sida kan lättare ta upp vatten via mykorrhizan.

Detta är bara ett enda exempel på ett samspel. Det i dag största hotet mot skogen är försurningen. Trots att man känt till den ökande surheten vet man fortfarande för lite om dess omfattning och effekt. Regnvattnet blir surare från år till år.

pH-värdet är ett mått på surheten. pH 7 är neutralt, pH 6 är tio gånger så surt. pH 5 är tio gånger surare än pH 6. Eftersom skalan är logaritmisk är den förrädisk. Om man t ex genom en kalkning höjer en sjös pH värde från 5,3 till 5,8 har surheten avtagit med hälften!

Vad har nu pH värdet med skogen att göra? Jo, när pH värdet i nederbörden går mot 4, är vattnet så surt att aluminium löses ut ur stenpartiklarna. Aluminium är giftigt i stora koncentrationer och en del forskare tror att mykorrhizan skadas. Följden blir då att träden får svårare att ta upp vatten.

Andra forskare tror att nedsmutsningen gör att trädens klyvöppningar täpps till. En tredje teori är att stormar och höga vindhastigheter är vanligare nu än för tjugo år sedan. Barrskog tål stormar dåligt, eftersom avdunstningen ökar och träden torkar.

Alla är dock ense om att samspelet i skogen rubbas av försurningen. Eftersom skogens ekologi är så komplicerad vet man tills

vidare enbart att skogsdöden finns på höga höjder i västliga eller sydvästliga lägen. Försurningen är kanske den utlösande faktorn, och där finns troligen flera samverkande orsaker (kända och okända) som hotar skogen.

Lövskogar är inte alls så känsliga för surhet. På hösten faller löven och ger näring åt svampar och bakterier. pH värdet i en lövskogsmark är ca 7 på grund av en mycket större organisk aktivitet. Våra jordbruksmarker t ex är före detta lövskogar.

Ett tvärsnitt av en barrskog visar förnan överst. Den innehåller pinnar och barr som sakta bryts ner av diverse organismer, t ex maskar, nematoder, bakterier, svampar, lavar och alger. Strax därunder finns ett tunt jordliknande lager, råhumus, som är resterna av måltiden ovanför. Urlakningsskiktet "tvättas" rent av nersippande regnvatten och på ett visst djup anrikas mineralföreningar. Förändras dessa principer rubbas också det högre, för oss synliga, växt och djurlivet.

När regnvattnet blir alldeles för surt urlakas giftliga metaller och följderna blir skador. Vilken omfattning och betydelse detta har för skogens ekologi är svårt att förutse på grund av komplexiteten.

Vad kan då en enskild fågelskådare göra? Jo, genom att titta på fåglar kanske man upptäcker egendomliga saker. Ibland blir det invasioner (massinvandringar) av en fågelart. Fåglarna står nästan högst i den ekologiska pyramiden. De är därför beroende av mindre växter och djur som hämtar näring ur skogsmarken. När det finns gott om föda på ett ställe och ont om föda på ett annat dras fåglarna samman för att överleva. En annan gång kanske ett område är helt tomt på fåglar, trots att där var massor året innan. Då kan man spekulera i orsaken till variationerna och på så sätt komma fram till en slutsats. Det var på så sätt Rachel Carson i boken "Tyst Vår" beskrev varför vissa fåglar dog.

SPILLKRÅKAN

Spillkråkan är en av våra mest typiska skogsfåglar. De flesta känner igen den stora svarta fågeln redan i flykten. Med sina kraftigt spretande vingpennor och sin djupa, hackspettstypiska bågflykt, kan man se fågeln komma flygande. Nästan lika troget som en morkulla "ritar" spillkråkan geometriska figurer, dvs flyger den på en förprogrammerad bana runt omkring i sitt revir.

Spillkråkan förekommer i stort sett i hela landet. Den saknas bara i de allra sydligaste delarna i landet samt uppe i fjällvärlden. Utan att göra anspråk på att vara vetenskapligt underbyggd, tror jag att spillkråkan föredrar barrskogen, även om den här och var i södra Sverige även finns i utpräglad lövterräng.

De spillkråkor som ses i våra trakter tycks också föredra högstammiga och grova träd. I gamla aspbestånd kring ex vis fäbodrar och i högstammig furuskog är spillkråkan ganska vanlig i Leksandstrakten. Kring Lappmyren, i Moskogen och längs Ahlheden tycks den trivas alldeles utmärkt. Spillkråkan är också en mycket högljudd fågel. Under nästan hela året kan man höra dess höga, gälla jamande. Ett upprepat Kry-kry-kry hörs också under stor del av året.

Trumningen är troligen mer knuten till häckningssäsongen men är också mycket arttypisk. Spillkråkans trumning är mycket mer bullrig och kraftig än de övriga hackspettarnas. Den kan också hålla på längre än de mindre hackspettarna. I över två sekunder varar spillkråkans trumvirvel.

Spillkråkan hackar ut sitt bo i en grov tall eller asp. Hålet är något ovalt och mäter ca 10 cm i diameter. Hålet är placerat högt upp, oftast mellan 5 - 10 meter upp på stammen. Eftersom spillkråkan är en stor fågel, upp till 48 cm lång, förstår man lätt att bohålen måste göras både djupa och vid. Inte sällan är boet mer än en meter djupt. När ungarna, som oftast är mellan 3 - 5 st, är tillräckligt stora sitter de på hackspettsmaner längs boväggarna!

Spillkråkan lever mestadels av myror. Under vintern blandas födan upp till ca 50 % av skalbaggs-larver. Sommartid utgöres födan nästan helt av myror och myrpuddor. En duktig finsk ornitolog som heter Pynnönen, har forskat mycket i spillkråkans födobeteenden och uppger att spillkråkorna kan hitta myrstackar även under mycket djup snö. Han tror därvid att spillkråkan har en mycket god hörsel som kan lokalisera de svaqa myrrörelserna även under vinter.

Spåra lämpliga träd!

Eftersom spillkråkan hackar ut ett stort bo på hög höjd är det lätt att förstå att den kan ha problem med att finna lämpliga boträd.

Det är därför synnerligen viktigt att grovstammiga och höga tall- och aspbestånd och kanske även björk, får finnas kvar i våra marker. De värdefulla bohålen kommer ju senare till nytta för andra fågelarter, ex.vis pärluggla och knipa.

ETT BESÖK HOS SKOGSVÅRDSSTYRELSEN I LEKSAND

På Övermo har skogsvårdsstyrelsen sina nya lokaler. Där inryms kontor och ett stort kylrum för skogsplanter.

Distriktet omfattar Leksands kommun utom Ål, som hör till Gagnef. Chef för Leksandsdistriktet är skogsvaktare Göte Hagberg. Han har välvilligt ställt upp och berättat om skogsvårdsstyrelsen och dess arbetsuppgifter.

I Leksandsdistriktet finns 3 konsulenter och 2 förmän. Konsulenterna har skogsvaktarutbildning. Det nya namnet på skogsvaktare är skogstekniker. Den här personalen har att arbeta med skogsvårdsstyrelsens uppgifter. Det innebär

dels att övervaka att våra skogsvårdslagar efterlevs och

dels att ge råd till skogsägare i alla tänkbara skogsfrågor.

Numer gäller lagarna för alla skogsägare. Tidigare var det faktiskt så att domänverkets (statens) och kyrkans skogar var undantagna!

Skogsvårdslagarna avser att ge Sverige en jämn och hög avkastning av skogsråvara nu och i framtiden. Men lagarna säger också att hänsyn ska tas till djurs och växters behov av en god livsmiljö.

Rädda boträd och spelplatser!

Göte Hagberg kan ge flera exempel på när skogsvårdsstyrelsen, med stöd av lagen, förhindrat kalhuggning i känsliga områden med tex. boplats för fiskgjuse eller spelplats för tjäder.

Det finns möjligheter att rädda känsliga områden! Här har Du som naturintresserad en viktig uppgift!

Om Du känner till boplatser för rovfåglar eller säkra spelplatser bör Du ta kontakt med någon i fågelklubben. Det är särskilt viktigt om Du vet att en avverkning i området är aktuell. Skogsvårdsstyrelsen är positiv till ett samarbete med fågelklubben i de här frågorna. Det är dock inte fråga om att lägga upp något "register". Ett sådant skulle kunna komma i "orätta händer".

Det är lättast att ta den här hänsynen om man får kännedom i god tid innan skogsägaren hunnit för långt i sina förberedelser för avverkning.

Markägaren måste, före avverkning, anmäla alla hyggen större än 1/2 hektar till skogsvårdsstyrelsen.

Besprutning.

Det råder ett generellt förbud mot besprutning. Kommunen anger vissa områden tex. nära bebyggelse, vid vattendrag. Där gäller totalförbud.

I övriga delar kan markägaren begära dispens, men skogsvårdsstyrelsen är mycket restriktiv med att ge tillstånd.

Lövslybesprutning skall tillåtas bara när andra åtgärder är praktiskt och ekonomiskt otänkbara.

5:3 skogar.

5:3 skogar har det talats en hel del om på senare år. Mest har vi då tänkt på de gamla igenväxande hagmarkerna, som kan vara så värdefulla fågellokalerna. Men 5:3 skogar kallas även annan skog där tillväxten är mycket sämre än vad den borde vara. Det kan bero på felaktig avverkning (sönderhuggning).

Enligt skogsvårdsstyrelsen är slutavverkning = kalhuggning oftast enda tänkbara åtgärd i en 5:3 skog. Därför ges också ekonomiska bidrag till återplantering.

Men Göte Hagberg betonar att man tar stor hänsyn tex. till kulturellt intressanta områden. Enligt Göte finns ingen risk att alla gamla hagmark ska planteras med barrskog.

Inventering.

I Leksandsdistriktet pågår en översiktlig skogsinventering, där man går fram, blad för blad, på den ekonomiska kartan. Det är ett jobb som beräknas ta ca 15 år.

Det arbetet ger underlag för skogsvårdsstyrelsen att råda och ibland ålägga skogsägarna olika skogsvårdande åtgärder, tex. avverkning, plantering, röjning eller gallring.

Skogsvårdsstyrelsen - en betydelsfull myndighet.

Skogsvårdsstyrelsen är helt säkert en värdefull instans i allas vår strävan att bevara ett rikt växt- och djurliv i våra skogar. Enligt Göte Hagberg är myndigheterna mycket mera lyhörda för de ekologiska sambanden nu än för tiotalet år sedan.

Det låter ju hoppfullt inför framtiden och det tackar vi för!

LITE PRAKTISK NATURVÅRDSHÄNSYN

LÖVSKOGEN VID LIMSJÖN

Kommunens mest intressanta löv-område har fått ge plats åt den nya riksvägen genom Leksand. Från denna punkt kunde man våren 1983 inom loppet av 5 minuter höra hela 12 olika sångarter.

Lövsångaren, grönsångaren, gräshoppssångaren, kärrsångaren, flodsångaren, härm-sångaren, svarthättan, törnsångaren och ärtsångaren kommer för alltid att vara borta härifrån.

Stannar rörsångaren och sävsångaren kvar i vassarna nedanför den gamla soptippen?

Utsikt från en soptipp

De igenväxta åkrarna norr om soptippen utgjorde en oas för de tättingar som lockats till våtmarkens närhet.

Foto: Staffan Müller

SKOGSVÅRDSLAGEN

I skogsvårdslagens 21 § stadgas det följande:

"Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skötsel av skog, såsom i fråga hyggens storlek och utläggning, bestånds-anläggning, kvarlämnande av trädsamlingar och skogsbilvägars sträckning.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras."

I förordningen står det också bl.a. att skogsvårdsstyrelsen skall samråda med kommunen i frågor av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena.

§ 21

HELVETESGROPEN

Nu gör den skäl för sitt era namn. Ibland kallas den också för Paradiset.

Ravinen vid Hedens by strax väster om Leksand utgör ett nedslående exempel på en ineffektiv skogsvårdslag.

Hur kunde detta få ske?

En meningslös avverkning. Timmerbitarna får ligga kvar som en ömklig påminnelse om att gropen en gång varit full av liv.

Foton: Staffan Müller

HUR GICK DET MED UGGLEHOLK-PROJEKTET?

På årsmötet i höstas bestämde vi att årets satsning skulle bli holkb bygge. För att göra något riktigt ordentligt, beslöt vi oss för att koncentrera våra ansträngningar på att tillverka pärluggleholkar. Orsaken till att vi bestämde oss för just Pärlugglan är att såväl Katt- som Slagugglan har det ganska bra förspänt vad det gäller bo-platser. I flertalet av de tänkbara reviren finns det antingen naturliga bohål eller holkar uppsatta.

Hur gick det då?

Jo, i Leksand har vi länge haft driftiga holkbbyggare i gång, så där var det ingen fara. Ett stort antal Pärluggleholkar har "som vanligt" producerats av Stenberg-Bond-Lindberg & Co.

Det fina i ugglesången i år är att såväl Insjön som Siljansnäs och Djura startat egna holkgrupper som tillsammans med Leksand klarat det uppsatta målet att få ut ca 100 pärluggleholkar under vintern.

Insjöns och Siljansnäs grupper presenteras på annan plats i programmet. Därför vill jag här särskilt nämna det initiativ som Johanni Karonen och Jörgen Danielsson tagit i Djura.

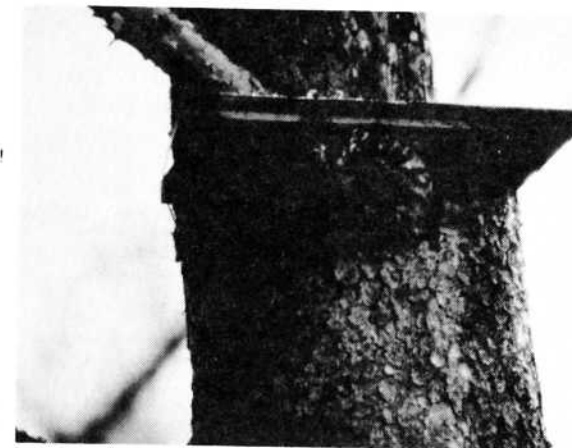
Dessa 2 ynglingar har helt på egen hand startat upp en grupp som på kort tid fått upp ett 15-tal holkar i Djuratrakten.

Ett särskilt tack också till Per Lindberg som haft hand om holkbbygget på Kyrkskolan under hela vintern.

En flitig grupp.

Inte bara pärluggla i holkarna!
Foto: Sören Stenberg

UGGLEVÄREN KOM AV SIG

Eftersom grankottarna är så talrika i vår var det säkert många som hoppades på en riktig god gnagartillgång och därmed ett gott ugglevakeår.

Gnagarna finns säkert.... Däremot har det varit förvånansvärt tyst ute i ugglemarkerna. Under ett par vinterkvällar i februari var jag ute och lyssnade på pärlugglor. Då satt de i stort sett överallt där jag stannade bilen. Vad hade vi att vänta!

Hela mars har gått utan att det hörts något mer. Ugglesången kom av sig.

Sören, vår specielle ugglebevakare har kollat upp en del ugglerevir lite närmare.

Det visar sig att pärlugglorna redan ligger på ägg! Kanske har det varit så gott om ugglor i vinter så att hanarna ej behövt ropa till sig någon hona. Hon har redan varit på plats. Efter parbildningen och äggläggningen avtar revirhävandet en del. Därför har det tystnat i uggleskogen.

Nu får vi hoppas att hanarnas iver att försvara sitt revir ökar när ungarna kläckts fram och födobebehovet ökar. Annars får vi vänta tills det blir sorkår nästa gång!

Hur många pärluggleungar blir ringmärkta i år?
Foto: Sören Stenberg

RAPPORT FRÅN INSJÖGRUPPEN.

Vi startade i början av december med att spika holkar. Det var åt ugglorna vi jobbade först. Det gick åt mycket spik och virke. Vi lyckades få ihop ett 30-tal holkar, som vi satte ut kring Insjön. Flera ugglor har hörts och setts i närheten av holkarna, så vi hoppas att dom bosätter sig.

Några kvällar har vi tittat på film, pratat om fåglar och haft frågesport. En kväll gjorde vi småfågelholkar och dom har vi satt upp i våra trädgårdar.

I början av mars var vi ute i naturen på en skidtur för att titta på fåglar, djurspår och våra uggleholkar som vi satt upp långt inne i skogen. Det blev en rolig dag. Vi såg en hökuggla och två korsnäbbar (en hona och hane) och hörde ett meståg. Det hade snöat på natten men ändå såg vi dock spåren av räv, ekorre, hare, mård och Lasses hund. Vi fikade och hade en verkligt skön dag.

Kommande program är ugglevaka-orrspel-gökotta-morgonexkursion-koll av uggleholkar-ångbåtsutflykt osv...

Vid pennan, Anna-Maria Lisskar, Lena Dahlström och Jonas Ahlgren

FÖLJ MED INSJÖUNGDOMARNA!

Här kommer några programpunkter som kanske lockar Ahlbor med fågelintresse:

- 23/4 ORRSPEL
samlng vid skolgården 03.50
- 5/5 KOLL I UGGLEHOLKARNA
skolgården kl 08.00
- 12/5 MORGONEXKURSION MED KORV-GRILLNING
skolgården kl 06.00
- 26/5 GÖKOTTA I SOLBERGA
skolgården kl 06.00
- 13/6 Preliminärt ANGBÅTSTUR PÅ DALÄLVEN
Samling vid Tunstabron kl 17.00
- 17/6 DRAGSÄNGARNA
Cykeltur med start vid skolgården kl 06.00

Bilden: En fackman och hans elev.

RAPPORT FRÅN SILJANSNÄSGÄNGET

Så har vi då äntligen kommit igång med en lokalavdelning i Siljansnäs.

Undertecknad gick ut i skolan onsdagen den 12/1 till klasserna 3, 4, 5 och 6 (ca 80 elever) för att ge en del information om hur vi har tänkt oss klubbens program.

Först på programmet står holkbygge, främst pärl- och kattuggleholkar men även småfågelholkar till den egna trädgården. För detta ändamål har vi bokart in 6 torsdagar i slöjdsalen. Holkarna kommer successivt att placeras ut i skogen och följas upp. Vidare kommer vi att hjälpa rovfåglar med risbon, "adoptera" en ö eller sjö samt göra en resa med ångbåt ner mot Djura tillsammans med Leksands- och Insjögänget. En eventuell resa till Ölandfinns också med i programmet. Dessutom en hel del lokala exkursioner.

Efter en jätlig onsdag skyndade jag hem för att ta emot det utlovade virket, så att Stig och jag kunde börja säga till material inför torsdagen. När vi letat rätt på alla nycklar till slöjdsalens gömmor dök så småningom Staffan upp, närmare bestämt kl 21.30, med virket. Av virkeskvaliteten att döma får man förmoda att supersnickarna Pollack och Lisskar i Insjögänget försett sig med de riktiga godbitarna. När vi så småningom pusslat ihop bitarna frampå småtimmarna hade vi fått ihop material till 7 holkar.

Så kom torsdag kväll och det skall erkännas att man var litet spänd över hur många intresserade som skulle komma. Det kom 25 barn. Dessutom var vi 7 som hjälpte till, Stig Hännberg, Bo Winge, Tomas Nylén, ungdomarna Anders Hans, Tomas Henriksson, Mats Hännberg och undertecknad (undertecknad ej ungdom).

Det blev ett snickrande och bankande av hjärtans lust. Ibland var decibelnivån så hög att ett par hörselskydd inte skulle ha skadat. En och annan blå tumme kunde man väl även skymta, men ingen var ledsen för det.

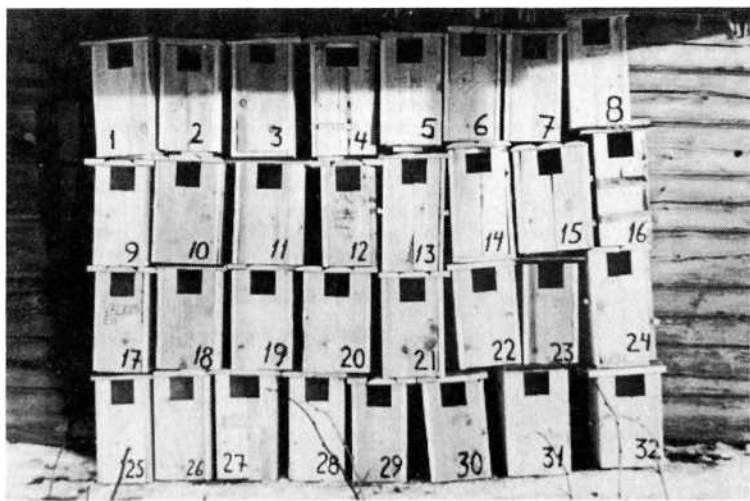
Sex veckor har gått och aktiviteterna har huvudsakligen varit förlagda till "snickarbova". Tittat på film i "Sockis" har vi även hunnit med. Ca 80 holkar hann vi med att tillverka, varav hälften uggleholkar. Uggleholkarna har placerats ut i terrängen och stora delar runt Siljansnäs är täckt. Intresset bland barnen har hållit i sig med ett genomsnitt på ca 20 st/sammankomst.

Göte Bergkvist

Full aktivitet i "snickarboa". Bo Winge ser till att allt går rätt till.

Delar av uggleholksproduktionen.

En blivande hyresgäst väntar otåligt på att .....

..... holk nr 14 skall bli inflyttningsklar. Anders Hans håller i hammaren.

KORSNÄBBENS VINTER

Som alla säkert lagt märke till har det varit ett ovanligt gott kotteår. Granarna riktigt bänqnar inför tyngden av alla de klasar av kottar som vuxit fram i år. Detta gynnar bl a mössen. Därför hoppas vi ju få ett gott rovfågelsår. Många andra fåglar och djur drar också nytta av den rika kottetillgången. Ekorrar, hackspettar och framför allt korsnäbbarna trivs särskilt bra bland grantopparna i vinter. Det är fröerna man vill åt. Var och en har sin speciella teknik för att plocka fram det näringsrika granfröet. På en skiss här nedan kan Du lära dig se vem det är som varit framme och härjat i granen.

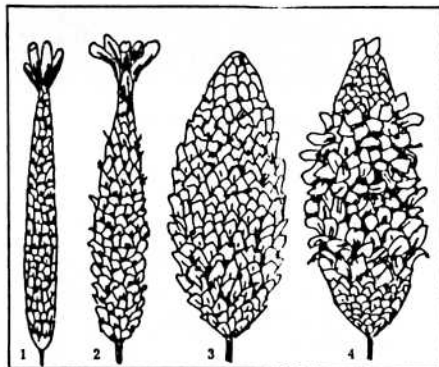
1. En skogsmus gnager noga av kottefjällen för att komma åt fröna.
2. Ekorrer sliter loss kottefjällen.
3. Korsnäbben "plockar" ut fröna ur kotten med hjälp av näbben.
4. Hackspettarna hackar ut fröna.

OMSLAGSBILDEN: STÖRRE KORSNÄBB

På framsidan har vi denna gång valt att plocka fram en Större Korsnäbb. Den lägger redan tidigt på säsongen ägg för att ha kläckt ut sin avkomma innan fröerna lämnar kottarna.

Det är mycket svårt att särskilja på den större och mindre arten. Lätena är nästan identiska, liksom dräkt och storlek.

Ytterligt få fågelforskare har lagt ner någon större möda på att skingra det kunskapens dunkel som råder kring korsnäbbarna. Troligtvis har vi en av de mest kunniga i våra egna led. Förhoppningsvis får vi småningom presentera en monografi över de båda korsnäbbarnas leverne, signerad Gunnar Lind, som varje år lägger ner en stor möda på att studera de märkliga fåglarna.

HÖKUGGLAN I MELLANSVERIGE VINTERN 1984

Redan i höstnumret av fågel-tidningen förvarnades om den väldiga hökuggleinvasion som drabbat landet under de sista månaderna.

Lyckligtvis har inte farhågorna om att ugglorna skulle försvinna efter några veckor besannats.

Ett 80-tal observationer under hösten, från älgjakten, fram till jul, har spåtts på med ytterligare ett 20-tal noteringar från skilda platser runt om i kommunen efter nyår.

Troligtvis kommer vi till och med att få några par kvar över häcknings-säsongen. Åtminstone på 3 ställen har "spelande" hanar synts ihop med en hona.

Håll ögonen öppna!

Det är kanske svårt att ange någon favoritbiotop för hökugglan. Eftersom den hos oss är en tillfällig gäst, kan man inte påstå att dess biotopval skett med ett arttypiskt urval. Snarare är det antagligen så att de hökugglor som stannat kvar, valt platser som ej varit ockuperade av någon konkurrent samt där det funnits föda.

De flesta observationerna i vinter har gjorts i anslutning till hyggen.

Om Du beger dig ut för att leta efter hökugglor, kan Du också stanna till lite extra vid sjöar och myrar. I tuvig terräng finns det en del gnagare.

Många rapporter från våra trakter vittnar också om att hökugglorna påfallande ofta lyckas i sin jakt, trots att den inträffar mitt på dagen, i likhet med ex.vis ormråkens jakttider.

Är den en skickligare jägare än dagrofvågeln???

Frågetecknen kring hökugglorna är många bland oss som inte är så vana vid den.

Låt oss se om vi får lära oss lite mer om fågeln under de kommande månaderna!

Foto: Kjell Bond

PROBLEM

Leksands Scoutkår är en förening inne på sitt 56:e verksamhetsår.

Kåren vill på detta sätt visa sitt problem för er i Leksands Fågelklubb.

Trots ett intensivt sökande efter en ledare under flera års tid, har kåren ännu inte funnit någon intresserad, då nuvarande avdelningsledaren flyttat från orten för att studera.

För den som är intresserad följer här en beskrivning av kåren och dess verksamhet rörande en avdelning om ca 15 ungdomar mellan 12 - 15 år.

Avdelningsmötena har lagts till måndagar mellan kl 18 - 20, i kårens lokal på Käringberget, Timmermansvägen/Bergvägen i källarplanet. Aktiviteterna har växlat mellan inom- och utomhus, lekar, spel och tävlingar, hajker, läger, kanotutflykter och mycket mera. Ett populärt mål har varit hajkerna till scoutstugan i Dammskogs fäbod. En enkel beskrivning på den hittar du på sidan här bredvid.

Verksamheten har varit mer inriktad på naturen, friluftsliv, vandringar, hajker och läger än den traditionella scoutingen. Bland programmet hittar man bl a hinderbanor, vindskyddsbyggen, ABC-sjukvård, allemansrätten, woodcraft-tipspromenader, segling och kanotpaddling och mycket mer!!!

Bland kårens utrustning hittar vi förutom allehanda verktyg och redskap t ex 3 canadensare, 3 optimistjollar, ett antal tält och vindskydd.

Den som är intresserad kan kontakta någon av dessa nedan, så får du mer kött på benen om scouting i Leksand, och om du vill, hjälp med program för avdelningsträffarna och med funktionärer till hajker och tävlingar!

Kirka tel 108 20, Ordf Åke Stormats tel 232 60,

Vice ordf Martin Solén tel 119 57, Kassör Magnus Holfve tel 129 22,

Sekr Conny Hansson tel 08/96 58 28.

Dessutom vill kåren framföra sitt varma tack till Leksands Fågelklubb, som genom införandet av denna artikel varit oss till stor hjälp, och önska er all lycka i fortsättningen med verksamheten.

För Leksands Scoutkår, våren 1984

Ko. Åke Stormats och KSekr. Conny Hansson

INBJUDAN!

Till alla vildmarksintresserade i Leksands Fågelklubb!

Leksands Scoutkår förfogar över en fäbod i Dammskog, en gård om 4 stugor förutom vedbod och dass. Fäboden ligger ca 16 km sydväst om Leksand.

Själva gården inbjuder till ett enkelt och naturnära liv, med djur- och fågelrika stora skogsmarker runtom. Sjön Ejen ligger på ca 3 km avstånd, en skogspromenad på ca 45 minuter, genom stor del gammal "urskog".

Själva gården innehar 26 sängplatser, och nästan lika många på golven. Vedeldning i öppna spisar och vedspis, samt ett par fotogenkaminer står för värmen inomhus, och i köket finns dessutom ett gasolkök och diverse köksutrustning för mathållningen. På 200 m avstånd finns en kalkälla, där vatten kan hämtas året om, till matlagning, disk och tvättning.

För "nödiga" finns bakom vedboden ett dass, med 6 uppvärmda platser. Sopor och annat avfall bör gästerna själva forsla bort, och veden som finns bör kapas och huggas motsvarande vad som förbrukats. Ifall gasol och fotogen börjar tryta under vistelsen, bör detta meddelas kontakten.

Fäboden står öppen för alla intresserade att hyra, och detta för en överkomlig penning: dag 5,-/pers, dygn 10,-/pers, alltså t ex över en lördag-söndag 15,-/pers, gasol och fotogen inräknat!!!

Alltså; Leksands Fågelklubb, välkomna ut i skogen, för en lugn, skön och intressant vistelse i Scoutstugan!

För information och bokning, kontakta Martin Solén tel 119 57
Kyrkallén 14
793 00 LEKSAND

METRO
LJUSREKLAM

STOCKHOLM - Ingenjörscentrum, 191 78 Sollentuna
LEKSAND - Box 61, 793 01 Leksand

MÖT UPP PÅ ARBETSDAGEN!

Det är åter dags att göra i ordning mötesplatsen vid Limsjön.

Den **29 april** träffas vi för att städa upp inför säsongen.

Tag med kratta, yxa och fika!

Bilden: Karl XII i Kungsträdgården. Nåja, likheten finns, förutom namnet även den totala orörligheten under en arbetsdag.

TORRSKODD!

Nu kan Du vandra torrskodd ut till fågeltornet i vår! Höstens arbetsdag resulterade i att en mycket gedigen spång blev iordningställd. Från rastplatsen och hela vägen ner till tornet leder den. Virket, som på "öppna" marknaden hade kostat mer än vi orkat med, har frikostigt skänkts av AXEL BERGKVIST AB. Vad mer kan vi säga än: T A C K !!!!!

BESÖK NATURUM !

Kommunen har begåvats med en verkligt fin turistattraktion.

Under pompa och ståt invigdes under föregående säsong en anläggning på Björkberget i Siljansnäs.

I Naturum kan man beskåda de för våra trakter typiska fåglarna och djuren. Självfallet beskrivs också Siljansringen och de geologiska betingelserna som råder kring Siljan.

Frånsett att en del fåglar blivit felaktigt benämnda samt andra fått ikläda sig nykomponerade läten, är intrycket av Naturum gott.

Tag med dig dina sommargäster och gör ett besök på Björkberget i sommar!

TORNFALKSRAPPORTÖRER SÖKES!

I flera år har vi försökt förmå fågelklubbens medlemmar att rapportera om tornfalksobservationer i kommunen.

Endast ett fåtal har hörsammat kallelisen. De rapporter som strömmat in har dock lett till att vi hittat några nya boplatser.

Det är av stor vikt att vi får vetskap om alla eventuella boplatser i kommunen eftersom vi utifrån våra kunskaper ser till att avverkningar eller andra ingrepp kring tornfalksreviren stoppas.

Därför vill vi ha in alla observationer under säsongen. Ring in dina iakttagelser genast. Då har vi en chans att under häckningssäsongen ringa in tornfalken.

Tornfalken trivs bäst kring öppna marker, hyggen, åkrar, myrar, betesmarker, sjöar, längs älvstränder o.d. Den häckar gärna i glesa tallbestånd och väljer som regel ett uttjänt kråkbo som hem. Den ses ofta stå still i luften och med snabba vingslag ryttla över åkrarna på jakt efter en sork. Den återvänder från södern i månadsskiftet mars/april och stannar här till september/oktober. På långt håll kan man höra dess varningsläte, ett gällt Ki-Ki-Ki-Ki-Ki-Ki!

Hör av dig till Staffan Müller, tel. 13495 eller 61106.

BIDRAG TILL ÖRNUTFODRINGEN

Åter har Kungliga Vetenskapsakademien tilldelat vårt örnprojekt ett bidrag ur Verner von Heidenstams fond. Tusenlappen kommer mycket lägligt och är ett värdefullt bidrag till vår verksamhet.

Om några månader är det dags att dra igång med nästa säsongsfodring, då känns det bra att ha ett stöd uppifrån s.a.s. Ett stort tack till Kgl. Vetenskapsakademien!

Styrelsen.

Radio Dalarna

Sören Larsson på Dalaradion har på sitt företag arrangerat en insamling till stöd för vår örnutfodring. Denna har inbringat några sköna hundralappar, som täcker en del av våra kostnader i samband med örnutfodringen. En mindre seriös medarbetare till Sören Larsson lämnade sitt bidrag med reservation, att en del av gåvan skulle utgå i form av personlig present i form av fläskkotletter till örnarna.

På detta sätt meddelas och bekräftas att kotletten är levererad till örnarna (eller korpen, eller räven .....)

För övrigt tackar vi hela RADIO DALARNA för det intresse de visar oss och vår natur. I detta sammanhang också ett särskilt tack för den summa som örninsamlingen gav!

Staffan Müller.

FARMEK OCH FORSSELLS

När vi ändå är inne på avdelningen tacksamhet, så måste vi naturligtvis rikta in oss på dem som verkligen ser till att den fina örnäteln är besökt hela vintern.

Utan FARMEK och FORSSELLS i Mjälgen skulle vi inte ha något kött att tillgå.

Tack vare Bosse, Hasse, Sören, Gunnar, Birger och Sven-Olof fungerar också transportererna klanderfritt!

Styrelsen.

DU
HAR VÄL
KATALOGEN FRÅN
CLAS OHLSON AB
INSJÖN

 0247- 41000

Postorderföretaget
för praktiska
människor.

1983-1984 KAT/TILL

CLAS OHLSON AB
INSJÖN

Besök vår butik i INSJÖN. Butikstider: Vardagar 9.00 - 18.00. Lördagar 9.00 - 13.00.

Medlem av
Svenska
POSTORDER
FÖRENINGEN

Svenska postorder
foreningen
har stränga regler
för medlemskap
SPF - market ar bästa
garantin for
KOPTRYGGHET
nar Ni koper på
POSTORDER

30

31